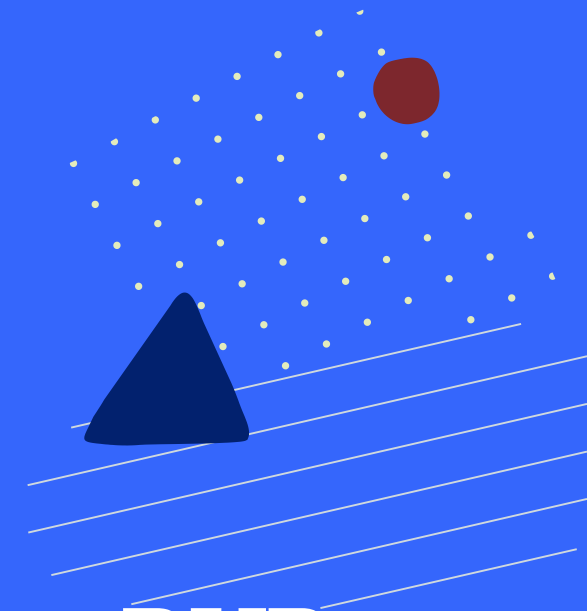

Podpora kurikulární práce škol
Národní pedagogický institut ČR

Jak učit občanskou výchovu na 2. stupni kompetenčně podle nového RVP

17.6.2025

Spolufinancováno
Evropskou unií

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Petr Hájek

- Učitel matematiky, občanské výchovy, informatiky (ZŠ Úvoz 55, Brno)
- Práce s mimořádně nadanými žáky
- Tvůrce ŠVP a metodiky pro sociálně-osobnostní seminář (SOS)
- Člen tvůrčí pracovní skupiny revize RVP (Člověk a společnost)
- Člen územního kabinetu Společenské vědy v Brně
- Metodik ICT

Co nás dnes čeká

- Kompetenční výuka – východiska
- Ukázat, jak jsou kompetence v novém RVP propojeny s jednotlivými očekávanými výsledky učení (OVU)
- Jak přistoupit k jednotlivým OVU ve Výchově k občanství (VKO) – praktické ukázky + diskuse

Kompetence

Jak učit kompetenčně

Učit v kontextu – ukazovat propojení učiva s reálnými situacemi, každodenním životem a mezioborovými souvislostmi.

Aktivita žáků – pracovat s metodami, které rozvíjejí kritické myšlení, spolupráci a argumentaci.

Hodnotit nejen výsledek, ale i proces učení – dát žákům zpětnou vazbu, která jim pomůže růst.

Využívat technologie k učení, práci s informacemi. Práce s různými zdroji informací, prezentace vlastních myšlenek.

Nabízet možnosti volby – dát žákům větší prostor rozhodovat, jak budou pracovat.

Využívat různé metody výuky.

Práce s očekávanými výsledky
učení (OVU) + ukázka

10. Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

Fáze splněno

- Prezentuje příklady aktuálního dění z regionu, státu i světa.
- Na konkrétním příkladu aktuálního dění ukáže alespoň dva různé pohledy na danou událost a doloží to důkazy.
- Analyzuje vybranou aktuální událost z hlediska jejích příčin, průběhu a možných důsledků.

Fáze na cestě

- Vyjadřuje své názory a stanoviska k aktuálnímu dění
- Rozlišuje fakta a názory ve sdělení o aktuálním dění na konkrétním příkladu aktuálního dění ukáže s oporou o informační zdroje různé pohledy a představí různou argumentaci.
- Ve vybraných příkladech mediálních sdělení hledá autorský záměr a odpovídá na klíčové otázky spojené s mediálními sděleními (kdo, co, komu, jak a proč).
- Rozpozná příklady lživých, zkreslených nebo manipulativních informací o aktuálním dění.
- Na příkladech ilustruje, jakou roli mají svobodná, nezávislá a pluralitní média.

Fáze začátek

- Pracuje s různými zdroji informací.
- Vyjmenuje alespoň tři zdroje informací o aktuálním dění a zamýšlí se nad jejich silnými a slabými stránkami
- Informuje své spolužáky o události v Česku / ve světě a uvádí, proč ji vybral.
- Vyjádří svůj názor na jednoduchou zprávu k aktuálnímu dění a pokusí se ho zdůvodnit.
- Uvede jeden fakt a jeden názor k jednoduchému příkladu aktuální události.

10. Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

Fáze splněno

- Prezentuje příklady aktuálního dění z regionu, státu i světa.
- Na konkrétním příkladu aktuálního dění ukáže alespoň dva různé pohledy na danou událost a doloží to důkazy.
- Analyzuje vybranou aktuální událost z hlediska jejích příčin, průběhu a možných důsledků.

Propojení s kompetencí:

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Fáze splněno

- Aktivně pracuje s daty, zdroji, informacemi, vytváří si k nim postoje, názory.
- Definuje podstatu sdělení jednotlivých informací.
- Posuzuje informace vzhledem k základním poznatkům lidstva.

10. Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

Fáze splněno

- Prezентuje příklady aktuálního dění z regionu, státu i světa.
- Na konkrétním příkladu aktuálního dění ukáže alespoň dva různé pohledy na danou událost a doloží to důkazy.
- Analyzuje vybranou aktuální událost z hlediska jejích příčin, průběhu a možných důsledků.

Aktivita - CLO

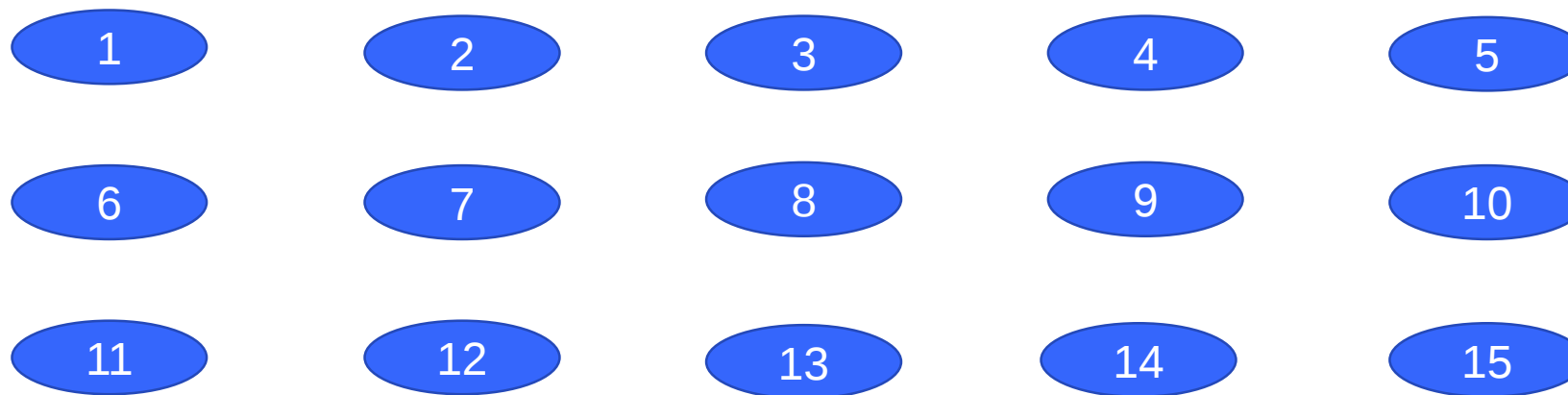
- Čas – 3 hodiny,
- 9. ročník,
- použit model E-U-R (Evokace – Uvědomění – Reflexe)
- třífázový model učení, který podporuje aktivní zapojení žáků a rozvoj kritického myšlení. Používá se k tomu, aby si žáci nové poznatky nejen zapamatovali, ale také je chápali, propojovali s tím, co už znají, a uměli je aplikovat.

Práce s OVU – metodika

Návrh aktivit

Metodika ZŠ Úvoz

IS revize RVP

hodnocení

dotaz

konec

1. Charakterizuje společenské role, do kterých se ve svém životě dostává, a posoudí, co pro něj znamená příslušnost k rodině, ke škole, ke kultuře, k náboženství, k genderu, k obci, k národu, ke státu.

Osobní mapa identit

- Žák nakreslí do středu papíru své jméno a kolem dokola bubliny: rodina, škola, kultura, obec, stát...
- Do každé bubliny píše, co pro něj daná příslušnost znamená (slova, symboly, vztahy).
- Diskuze: Co má pro mě největší váhu? Co sdílíme se spolužáky, co je odlišné?

Malý manifest „Kdo jsem“

- Úkol zní: „Napiš krátký text (nebo udělej koláž), ve kterém vyjádříš, kdo jsi. Zmiň, ke komu a k čemu patříš, co pro tebe znamenají tvoje role, jak se vyvíjejí.“
- Lze vystavit, sdílet nebo reflektovat v páru.

2. Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

Hodnotové šipky

- Rozdej kartičky s různými hodnotami (např. přátelství, zdraví, láska, spravedlnost, svoboda, úspěch, peníze, rodina...).
- Úkol: Seřaď je do „hodnotového terče“ – střed = nejdůležitější.
- Následuje diskuze ve dvojicích: „Proč jsi dal/a na první místo právě to?“

Hodnotová pyramida

- Žáci nakreslí pyramidu a do jednotlivých „pater“ (od základu k vrcholu) zapíšou hodnoty podle toho, jak důležité jsou pro jejich každodenní rozhodování.
- Diskuze: Co drží „základ“ tvé pyramidy? Co je „vrchol“?

3. Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

Hodnotové šipky

- Stereotypní bingo vytvoř bingo tabulku s větami typu:
 - „Holky nejsou na matiku.“
 - „Kluky nezajímají city.“
 - „Starší lidé nerozumí technice.“
- Žáci zaškrtaávají, co už slyšeli (nebo si sami mysleli). Následuje diskuze: Které z těchto vět slyšíme často? Proč jsou škodlivé?

Anti-předsudečný manifest

- Skupiny vytvoří krátký „manifest“ třídy proti stereotypům – co nechceme říkat, jak chceme přemýšlet, jak jednat.
- Může mít formu plakátu, hesel nebo i krátkého videa.

4. Zhodnotí, co nebo kdo má vliv na něj a na jeho rozhodování ve fyzickém a v digitálním prostředí.

Moje rozhodovací bublina

- Žáci si nakreslí bublinu s nápisem „Já“ uprostřed a kolem ní další menší bubliny: rodiče, kamarádi, reklamy, sociální sítě, škola, algoritmy, idoly, trenér, TikTok...
- Úkol: Do každé bubliny napiš konkrétní příklady rozhodnutí, která ti daný vliv pomohl nebo přiměl udělat.
- Diskuze ve dvojicích: Které vlivy jsou pro mě nejviditelnější? Které nejnebezpečnější?

Kdo mě ovlivňuje

- Nechte žáky sepsat 3 konkrétní lidi/média/platformy, které na ně mají silný vliv.
- U každého přemýšlejí: „Je mi to příjemné?“ „Je to bezpečné?“ „Je to v souladu s tím, kým chci být?“
- Na závěr vytvoří vlastní „pravidla digitálního rozhodování“ – např. „Neudělám rozhodnutí hned po shlédnutí jedné reklamy.“

5. Zhodnotí na příkladech ze života občanů přednosti, úskalí a dopady demokratické a autokratické formy vlády.

Porovnání každodenních situací

- Žáci dostanou dvojice situací: „Student chce uspořádat školní protest – v demokracii / v autokracii“; „Novinář odhalí korupci – v demokracii / v autokracii“, „Rodina chce vycestovat“
- Úkol: Popsat rozdílný průběh, možnosti, rizika.
- Reflexe: Jaké svobody máme za samozřejmé?

Režimy v reklamě

- Zadání: „Vytvoř reklamu na demokracii a reklamu na autokracii.“
- Může mít formu plakátu, sloganu, 10sekundového videa.
- Prezentace + rozbor: Co by lákalo občany? Co by varovalo?

6. Prozkoumá průběh a výsledky voleb v České republice, rozhodování občanů při volbách a jejich zapojování do veřejného politického dění.

Minivolby ve třídě

- Žáci vytvoří 3–5 fiktivních stran (mohou mít vymyšlené programy – „strana obědů zdarma“, „strana nulových domácích úkolů“...).
- Proběhne předvolební kampaň, diskuze a samotné volby.
- Reflexe: Podle čeho jsem se rozhodoval/a? Co mě ovlivnilo?

Profil voliče

- Skupiny vytvoří postavu: jméno, věk, zaměstnání, zájmy, hodnoty.
- Pak určují: Koho by asi volil/a? Co by pro něj/ni bylo důležité?
- Debata: Jak rozdílné motivace lidé mají?

7. Pracuje s ukázkami konkrétních právních textů, jako je Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, zákony, různé typy smluv.

Co mi říká článek...

- Vyber krátké články (např. čl. 3, 6, 15 Listiny; čl. 1–2 Ústavy).
- Žáci mají za úkol: přepsat článek „vlastními slovy“ (jak by to řekli kamarádovi), uvést příklad ze života, kdy je dané právo/dodržování pravidla důležité.
- Sdílení v malých skupinkách → hledání „TOP 3 práv“.

Práce s modelovými situacemi

- Vymyšlený scénář:
 - „Škola zakáže studentům nosit odznaky s politickým motivem.“
 - „Obchodník odmítne prodat zboží zákazníkovi kvůli jeho etniku.“
- Úkol: Najdi článek z Listiny / zákona, který se tím porušuje (nebo který se uplatňuje). Reflexe: Máme na to právo? Co by se dalo podniknout?

8. Rozpozná na příkladech různých životních situací porušování práv, zákonů a smluv a navrhne, jak situace řešit.

Případovky ze života

- Připrav různé scénáře (nebo si je vytvoří žáci sami):
 - „Majitel obchodu nechce prodat zboží určitému zákazníkovi.“
 - „Učitel zveřejní na internetu fotku žáka bez jeho souhlasu.“
 - „Zaměstnavatel nevyplácí mzdu včas.“
- Úkol: Co je porušeno? Které právo, zákon nebo smlouva? Co by měl občan udělat? Kam se obrátit?

Co bych dělal já – scénáře se dvěma konci

- Žáci dostanou několik krátkých scénářů (mohou být i v komiksové podobě)
 - Co se tu porušuje? (právo, zákon, etika, dohoda...)
 - Jaké jsou dvě možné reakce? (aktivní – nahlásit, odmítnout, navrhnout řešení / pasivní – ignorovat, přidat se, mlčet)
 - Co může následovat dál?
- Skupiny připraví „rozhodovací větvení“ – něco jako mini příběh ve stylu „Zvolíš cestu A nebo B – kam to vede dál?“

9. Prozkoumá činnost státní správy a samosprávy při řešení životních situací občana a při řešení lokálních výzev a problémů.

Napiš to na radnici

- Žáci sepíší dopis nebo e-mail místnímu zastupitelstvu / starostovi:
 - Navrhují zlepšení (např. lavička, odpadkový koš, kulturní akce), ptají se na konkrétní věc (např. plán opravy sportoviště).
- Může být i jako simulace – spolužák hraje roli starosty a odpovídá.

Strom rozhodování

- Vytvořte mapu institucí a osob, které rozhodují o životě v naší obci (úřad, starosta, zastupitelstvo, OSPOD, technické služby...).

10. Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

Tři pohledy na jednu zprávu

- Vyber jednu aktuální událost (např. ekologický problém, stávka, mezinárodní konflikt).
- Dejte žákům tři různé zdroje (zpravodajské weby, titulky, tweety).
- Úkoly: Co mají společné? V čem se liší? Jaký názor může mít čtenář po přečtení každého z nich?

Orientuj se ve světě

- Minikvízy

11. Zhodnotí na příkladech ze života občanů projevy ekonomické a politické integrace v Evropě a její výhody a nevýhody.

Evropanem?

- Úkol: Napiš co nejvíc věcí, které můžeš v Evropě dělat díky tomu, že ČR je součástí EU nebo Schengenu.
- Žáci hází rychlé nápady: „cestovat bez pasu“, „studovat v zahraničí“, „platit eurem“, „pracovat ve Španělsku“...
- Diskuze: Co z toho je pro mě osobně důležité? Co se změnilo od doby, kdy ČR v EU nebyla?

Simulace: Co kdybychom vystoupili z EU?

- Skupiny si rozdělí oblasti: cestování, práce v zahraničí, obchod, bezpečnost, školství, životní prostředí...
- Úkol: Popište, co by se změnilo, kdyby ČR z EU vystoupila. Co by zůstalo? Co by bylo složitější?
- Prezentace a porovnání scénářů → Které změny by nás nejvíc ovlivnily?

12. Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

Co je to společensky prospěšné?

- Žáci ve skupinách píší nápady na aktivity, které pomáhají: lidem, přírodě, komunitě, veřejnému prostoru, znevýhodněným.
- Třídění: Co je reálné? Co je blízké naší škole/obci? Co nás baví?

Kampaň, která mluví

- Skupiny navrhnou malou školní kampaň, např. za fair trade, proti šikaně, za úctu ke stáří.
- Vytvoří plakáty, příspěvky na školní web / instagram, video, leták, nálepky.
- Reflexe: Jak zaujmout? Jak se liší „chtít něco dělat“ a „přesvědčit ostatní“?

13. Používá základní ekonomické pojmy, které jsou aktuálně diskutovány ve veřejném prostoru.

Ekonomická křížovka nebo aukce

- Připrav jednoduchou křížovku nebo bingo s pojmy jako: inflace, HDP, úrok, rozpočet, dluh, důchod, spotřeba, nabídka, poptávka...
- Žáci hledají definice nebo příklady ze života.

Spoj pojem s příkladem

- Připravte dvojice kartiček.
- Žáci spojují, vysvětlují a tvoří další příklady sami.

14. Rozhoduje v modelových situacích o řešení životních potřeb s ohledem na rodinný a osobní rozpočet.

Ukotvení

- Myšlenkový bias s cenou trička
- Rozdělte se na 2 skupiny, jedna dostane otázku, zda by utratila za tričko 500,-, druhá 1500,-.
- Poté položme každé skupině otázku: „Kolik jsou ochotni utratit za tričko?“

Hra Fingerplay

15. Vysvětlí tvorbu cen v tržním hospodářství z pohledu kupujícího a prodávajícího.

Simulace trhu – tržnice ve třídě

- Rozdělte třídu na prodávající (nabízí výrobky: např. ovoce, trička, mobily – papírové modely) a kupující (mají rozpočet).

Spoj pojem s příkladem

- Ukaž žákům několik variant situací (slovně nebo na papíře):
 - a) Prodáváš zmrzlinu u školy za 35 Kč v zimě.
 - b) Prodáváš zmrzlinu na festivalu v létě za 45 Kč.
 - c) Prodáváš zmrzlinu v supermarketu za 18 Kč.
- Úkol: U každého scénáře vybrat:
 - Bude mít úspěch?
 - Je cena odpovídající nabídce/poptávce?
 - Co bys změnil/a, aby to lépe fungovalo?

Shrnutí

- **Jednotlivé OVU jsou napsány kompetenčně a činnostně – pokud naplňujeme OVU – nelze nerozvíjet kompetence.**
 - Stejně tak se to týká průřezových témat a základních gramotností.
- **Učitelé by měli být odborníci na vhodnou transformaci OVU do vyučování.**
- **Nejsme na to sami.**

Podpora kurikulární práce škol
Národní pedagogický institut ČR

Sledujte nás. Pojd'te dál...

rozcestnik.rvp.cz/podpora-skol

facebook.com/pojdtedal.npi

instagram.com/pojdtedal

youtube.com/@pojdtedal

Spolufinancováno
Evropskou unií

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY